

(باىسى 12 - بەتتە)

ەكىنشى تاراۋشا ۋسى زامانغى باجى كىرىسى
ئۆزۈىمىن كەمەلدەندىرۋ

باجى قۇرىلمىىن ساپاللاندىرىپ، تىكەلەي باجى جۇيەسىن اقاۋسىزداندىد. رپ، تىكەلەي باجى سالىستىرماسىن لايىقتى جوعارىلاتئۇ. جەكەلەر تابىسى باجىسى ئۆزۈد. مىن كەمەلدەندىرىپ، جالپىلىق باجى الۇ كولەمىن كەڭەيتۈدى
لىكگەرىلەتىپ، باجى مول. شەرى قۇرىلمىىن ساپاللاندىرۇ. نازاردى جاساۋ كاسىبىن ورنىقتىرۇعا قولداۋ كورسەتئۇ. گە، شارۋاشلىق تىزبەگى مەن ۋسىنىم تىزبەگىن بەكەمدەۋگە شوعرلاندىرىپ، ارتقان قۇن باجىسى
ئۆزۈىمىن اناعۇرلىم ساپاللاندىرۇ. تۇتىئۇ باجىسىن الۇ كولەمى مەن باجى مولشەرىن رەتتەپ جانە ساپاللاندىرىپ، باجى الۇ بۇنىدانرىنىڭ ارتقا چلجۇىن جانە جەر- گىلىكتى ورنىدارعا ورنىقتى تۇردە
ئۆسىرلۇىن لىكگەرلەتۇ. باجى كىرىسىندە جەڭلىدىك جاساۋدى ارناغا ئۆسىرۇ جانە كەمەلدەندىرۇ. قورا - جاي باجىسى جونىندە زاڭ شە- ھارۋىدى لىكگەرلەتەپ، جەرگىلىكتى باجى جۇيەسىن اقاۋسىزداندىرىپ، جەرگىلىكتى باجى ساپاساتىن باسقارۇ ۇقىىىن بىرىتىدەپ كەڭەيتۇ. باجى كىرىسىن الۇ - باسقارۇ
ئۆزۈىمى رەفورماسىن تەرەڭدەتەپ، پاراساتتى باجى سىستەرىن قۇرىپ، باجى كىرىسىن الۇ - باس- قارۋىدىڭ وىسزاماندائۇىن لىكگەرلەتۇ.

ئۇشىنى تاراۋشا فېىنانستىڭ ۇسىنىم جاعىنداعى قۇرىلمىدىق رەفورماسىن تەرەڭدەتۇ جوعارى ۇيلەسىمدىلىككە، باسەكەلك قۇتقا، جالپىلىق تېىمىدىلىككە يە ۋسى زاماد. ھى فېىنانسى جۇيەسىن اقاۋسىزداندىرىپ، تۇلعالىق ەكونومىكاغا فېىنانسى جاعىنان ۇنىمەدى قولداۋ كورسەتەننىن
ئۆزۈىلىسى - مەھانىزىمىن ورناتئۇ. ۋسى زامانغى ورتالىق بانكە ئۆزۈد. مىن ورناتىپ، اقشامەن قامداۋدى رەتتەۋ - مەڭگەرۇ مەھانىزىمىن كەمەلدەندىرۇ. سىفرلى اقشانى زەرەتتەۋ - اشۇدى ورنىقتى لىكگەرلەتۇ. بازارانلغان ۇسىم مولشەرىن قالىپتاستىرۇ جانە جەتكىزۇ مەھانىزىمىن اقاۋسىزداندىرىپ، ورتالىق بانكەنىڭ ساپاساتتىق ۇسىم مول. شەرى جۇيەسىن كەمەلدەندىرىپ، قارىز اشا بازارىنىڭ باعا كەشۇ ۇسىم مولشەرىنىڭ ولشەمىدىك رولىن اناعۇرلىم ويداعىداي ساۋلەلەندىرۇ. فېىنانسى جۇيەسى قۇرىلمىىن ساپال- لاندىرىپ، مەملەكتە مەنىڭسىگىندەگى ساۋدا بانكەلەرى رەفورماسىن تەرەڭدەتەپ، ورتا- شا، شامەن بانكەلەر مەن اۋىل - قىستاق اماانات - قارىز كووپەراتىۋتەرىن باسقارۇ قۇرد. لىمىن كەمەلدەندىرۇدى نەزەدەتەپ، بانكەگە جاتپاتىيىن فېىنانسى قۇرىلمىھارىن دامىتۇدى ارناغا ئۆسىرپ، فېىنانستىڭ جالپىلىق تېىمىدىلىكىن كۇشەيتۇ. ساپاساتتىق فېىنانسىتى رە- فورمالاپ جانە ونى ساپاللاندىرىپ، مەملەكەتكە قىزمەت وتەۇ سىتراتەگىياسى مەىن جوبالاۋ قابىلەتنى كۇشەيتۇ. قامسىزداندىرۇ سەرىكتەسىتىگى رەفورماسىن تەرەڭدەتەپ، ساۋدا قامسىزداندىرۇنىنىڭ قاتماماسىزداندىرۇ قابىلەتنى جوعارىلاتئۇ. فېىنانسى قۇرىلمىھارى سەرىكتەسىتىكتەرىن باسقارۇدى اقاۋسىزداندىرىپ، جارناگەرلەردىڭ جارنا ۇقىى مەن لىكتەسىنىك ساۋداسىن باقلاۋ - باسقارۇدى كۇشەيتۇ. كاپىتال بازارى نەگىزدىك ئۆزۈد. مىن كەمەلدەندىرىپ، كوپ ساتلى كاپىتال بازارى جۇيەسىن اقاۋسىزداندىرىپ، قۇرىلمە- دىق قارجى قوسۇشلاردى بارنىشا دامتەپ، تىكەلەي قارجى قۇراۋدىڭ، اسىرەسە، جارنا ۇقىىمىەن قارجى قۇراۋدىڭ سالىستىرماسىن جوعارىلاتئۇ. جارنا بەلەتنى تاراتئۇ - تىركەكۇ ئۆزۈىمىن جاپپاي اتقارىپ، بازاردان شەگىنۇدىڭ ۇدايىلانغان مەھانىزىمىن ورناتىپ، جارنا- سى بازارعا سالىنغان سەرىكتەسىتىكتەردىڭ ساپاسىن جوعارىلاتئۇ. جاڭا ئۇشىنى جارنا با- زارى رەفورماسىن تەرەڭدەتۇ. بازارانلغان زايىوم تاراتئۇ مەھانىزىمىن كەمەلدەندىرىپ، زايوم بازارىنىڭ كولەمىن ورنىقتى كەڭەيتىپ، زايوم تۇرلەرىن ھولايىتەپ، ۇزاق مەرزەم- دىك زايومدى جانە نەگىزدىك قۇرىلمىلار ۇزاق مەرزەمدىك زايومىن تاراتئۇ. قارجىلاند. دىرۇشباردى قورعاۋ ئۆزۈىمى يە مەن اماانات اقشانى قامسىزداندىرۇ ئۆزۈىمىن كەمەلدەند. دىرۇ. ۋسى زامانغى فېىنانسى باقلاۋ - باسقارۇ جۇيەسىن كەمەلدەندىرىپ، باقلاۋ - باسقارۇ ئۆزۈىمىندەگى ۇلىقلىقتاردى تولىقتاۋ، بايىپىلىقىمەن باقلاۋ - باسقارۇ الغى شارىتىندا فېىنانستا جاڭالىق اشۇدى تارتىپپەن لىكگەرلەتەپ، حاۋىپ - قاتەردى تولىق قامتەن باقلاۋ - باسقارۇ جۇلگەسىن اقاۋسىزداندىرىپ، فېىنانسىتى باقلاۋ - باسقارۇدىڭ جارىيللد. ھى مەن زاڭمەن باسقارۇ دەڭگەيىن جوعارىلاتئۇ. فېىنانستىق علمى - تەحنىكانى ورنىقتى دامتەپ، فېىنانسى قۇرىلمىھارىنىڭ سىفرلانۇعا بۇرىلىسى جاساۋىن جەدەلدەتۇ. باقلاۋ - باسقارۇ علمى - تەحنىكاسىنان پايدالانۇدى جانە فېىنانستا جاڭالىق اشۇ حاۋىپ - قاتەرىن مەجەلەۋدى كۇشەيتىپ، جاڭالىق اشۇ ارىقلى ونىمەدەردىڭ ۇمىنىن تۇزۇتۇ جانە ۇاقىشتا تۇقتاتۇ مەھانىزىمى جونىندە نەزدەنسى جاساۋ.

جېىرما ەكىنشى تاراۋ ۇكەمتىىڭ ەكونومىكا باسقارۇ قابىلەتنى جوعارىلاتئۇ

ۇكىمەت فۇنىكتسىياسىندا بۇرىلىسى جاساۋدى تەزەدەتەپ، ۇكەمتىنىڭ مىندەتى ايقىن، زاڭ بوينىشا اكىمشىلك جۇرگىزەتنى باسقارۇ جۇيەسىن قۇرىپ، ماكىرولىق رەتتەۋ - مەڭ- گەرۇدە جاڭالىق اشىپ جانە ونى كەمەلدەندىرىپ، ۇكەمتىنىڭ باسقارۇ ونىمىدىلىگىن جوعارىلاتئۇ.

ئېىرىنىشى تاراۋشا ماكىرولىق ەكونومىكانى باسقارۇدى كەمەلدەندىرۇ

مەملەكەتنىڭ دماۋ جوباسىن سىتراتەگىيالىق باعدار، قازىنا ساپاساتىنى مەن اقشا ساپا- ساتىن نەگىزگى ئاسىل ەتكەن، جۇمىستاندىرۇ، شارۋاشلىق، قارجىلاندىرۇ، تۇتىئۇ، وىر- تانى قورعاۋ، ۇمگر قاتارلى جاقىتارداعى ساپاساتتار تەىز ساپكەسكەن، نىساناسى ساپايلى، جۇمىسى ېولىسى ۇيلەسەمدى، جوعارى ۇنىمەدى ساپكەسكەن ماكىرولىق ەكونومىكانى باسقارۇ جۇيەسىن كەمەلدەندىرۇ. مەملەكەتنىڭ دماۋ جوباسىنىڭ الەۋمەتتىك مەجە سەىپ، مەملەكەت جەر بايلىمىن اشۇ، بايلىقتى ورنالاستىرۇ ساپاساتتارنىا ماكىرولىق جاققان جەتەكىسلىك تەۋ، ئېىر تۇتاس ساپكەسىتىرۇ فۇنىكتسىياسىن كۇشەيتۇ، ماكىرولىق ساپاسات بەلگىلەلۇ جانە اتقارۇ مەھانىزىمىن اقاۋسىزداندىرىپ، مەجەلى باسقارۇ مەن جە- تەكىتەۋگە ۇمان بەرۇ، ەكونومىكانىڭ ارتئۇى، جۇمىستاندىرۇ، باعا، حالقارالىق كىرىسى - شەىسى قاتارلىلاردى رەتتەۋ - مەڭگەرۇ نىساناسىن ۇيلەسەيدى يىگەرەپ، ۇمگرلەر ارا رەتتەۋ - مەڭگەرۇ نەگىزىندە باغىتامالى رەتتەۋ - مەڭگەرۇدى، جاعدايغا قاراي رەتتەۋ - مەڭگەرۇدى جانە دالە- ىمال رەتتەۋ - مەڭگەرۇدى كۇشەيتۇ. ماكىرولىق رەتتەۋ - مەڭگەرۇ ساپاساتى جۇيەسىن كەمەلدەندىرىپ، اينالىم اتتاعان ساپاساتتىق جوبالاۋدى وىد. داعىداي سىتەپ، كەرى پەرىودتى رەتتەۋ قابىلەتنى جوعارىلاتىپ، ەكونومىكانىڭ جالپى- مولشەرىنىڭ تەڭ، قۇرىلمىىنىڭ ساپالى، ىشى - سىرتتىنىڭ بىر دەي بولۇىن جەبەۋ. ساپا- رولىق ەكونومىكانى باسقارۇ دەەرەك قوبجەسى قۇرىلىستارىن كۇشەيتەپ، ئېرى دەەرەك سىياقتى ۋسى زامانغى تەحنىكالىق تاسىلدەردىڭ كۈمەكشى باسقارۇ قابىلەتنى جوعارىلاتىپ، سا- ناقتى ۋسى زاماناندندىرۇ رەفورماسىن لىكگەرلەتۇ. ماكىرولىق ەكونومىكا ساپاساتىن مەجەلەۋ - باعالاۋ ئۆزۈىمى مەن اۋىر حاۋىپ - قاتەردى پارىقتاۋ - ساقتاندىرۇ مەھانىزىمىن اقاۋسىزداندىد. رپ، ساپاسات بەلگىلەۋگە قاتناسۇ اراناسىن بىركىلسىزىندەندىرىپ، شەشىمنىڭ علىيىلانۇ، دە. موكرىتايلاۋ، زاڭمەن باسقارۇ دەڭگەيىن جوعارىلاتئۇ.

ەكىنشى تاراۋشا ماڭداي الدى تېىجارات - ساۋدا ورتاسىن قالىپتاستىرۇ

ۇكىمەت وىرىندارىن قىشامداپ، ۇقىقتى تومەنگە بەرۇ، ۇقىقتى تومەنگە بەرۇ مەن باسقارۇدى ۇشتاستىرۇ، قىزمەت وتەۋدى ساپاللاندىرۇ رەفورماسىن تەرەڭدەتەپ، ۇكە- مەتتىڭ ۇقىق - جاۋابكەرشىلك ئىزىمىى ئۆزۈىمىن جاپپاي اتقارىپ، بازارانلغان، زاڭمەن باسقارىلاتىن، حالقارالانغان تېىجارات - ساۋدا ورتاسىن ۇزدەكسىز ساپاللاندىرۇ. مەملە- كەت بوينىشا بىرلىككە كەلگەن بازارعا كىرۇگە رۇقسات ەتىلپەيتىندەر ئىزىمىى ئۆزۈىمىن اتقارىپ، بازارعا كىرۇدەگى تىزىمەن نىسقارى كۈمەسكى بوكتەنەردى جويىپ، قىزمەت وتەۇ كاسىبىن ئۆيىن ەتەپ، بازارعا كىرۇگە رۇقسات تەۋ شەكىتەمەسىن اناعۇرلىم جەڭل- دەتۇ. اكىمشىلىك رۇقسات سىستەرىن قىشامداپ، قاپبەلت، تولىمدىلىق رۇقساتتارنى ازاي- تىپ جانە بىرىكتىرىپ، قاجەتسىز ەستەلىككە الۇ، تىزبەدۇ جانە جىلدىق تەكسەرەپ بايە- كىتۇلەرنى كۇشىنەن قالدىرىپ، كاسپورىندىارعا قاتىستى تەكسەرۇلەردى ارناغا ئۆسىرۇ.

جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ خالىق شارۋاشلىغى مەن الەۋمەتتىك دامۇدىڭ 14 - بەسىجىلىق پلانى

جانە 2035 - جىلعا دەپىنگى بولاشقىن نىسانا باعدارلاماسى

”رۇقسات كۋالىگى مەن تېجارات كۋالىگىن اپىرۇ“، ”تېجارات كۋالىگى بەرىلگەننەن كەيىن رۇقسات كۋالىگىن ازايئۇ“ رەفورماسىن جاپپاي جۇرگىزىپ، يىنجەنەرىيالىق قۇرد- لىسى نىساندارىن تەكسەرەپ بەكىئۇ ئۆزىمىى رەفورماسىن جاپپاي ورىستەتۇ. وندىرۇگە رۇقسات ەتۇ ئۆزىمىنە رەفورما جۇرگىزىپ، ونەركاسىپ ونىمەدەرىن تەكسەرەپ بەكىئۇ ئىارتىبىن قىشامداپ، كاسپورىندىارعا ساپياتىن تېجاراتتىق رۇقسات تۇرلەرى ئىزىمىىن باسقارۇدى اتقارۇ. بازار سۇببەكتىنەرنىڭ قولايلى، جوعارى ۇنىمەدى، ئىارتىپتى شەگىئۇ ئتۇ- زىمىن ورناتىپ، ادەتتەگى تىزىمىنەن ۇشىرۇ ئىارتىبىن قىشامداپ، كاسپورىنىنىڭ كۇيرەۋى مەن تاييەي يەنىڭ كۇيرەۋى ئۆزۈىمىن ورناتئۇ جانە كەمەلدەندىرۇ. اكىمشىلك قىزمەت وتەۇ تاسلىنىدە جاڭالىق اشىپ، تەكسەرەپ - بەكىئۇ جونىنەن قىزمەت وتەۋدىڭ حالقىقا قولايلى بولۇىن لىكگەرلەتۇ. حالقارالىق ساۋداداعى ”بىر كوزدەن وتكىزۇ“ قۇرىلىسىن تەرەڭدەتۇ.

تېجارات - ساۋدا ورتاسىن باعالاۋ جۇيەسىن كەمەلدەندىرۇ.

ئۇشىنى تاراۋشا باقلاۋ - باسقارۇ قابىلەتنى وىسزاماناندىرۇدى لىكگەرلەتۇ

”كەز كەلگەن ۇاقىتتا تەكسەرۇ، كەز كەلگەن ۇاقىتتا تەكسەرۇشى جىبەرۇ، ئېىردى اشىق جارىيالاۋ“ باقلاۋ - باسقارۇ مەن ”يىتتەرنەت + باقلاۋ - باسقارۇدى“ نەگىزگى ئاسىل، ئۆيىنىدى باقلاۋ - باسقارۇدى تولىقتاۋشى، سەنىمىدىلكتى باقلاۋ - باسقارۇدى نەگىز ەتكەن جاڭاشا باقلاۋ - باسقارۇ مەھانىزىمىن اقاۋسىزداندىرىپ، جەلدە جانە جەل- دەن تىسى ئېىر تۇلعالانغان باقلاۋ - باسقارۇدى لىكگەرلەتۇ. بازاردى، ساپانى، حاۋىپ- سىزدىكىتى باقلاۋ - باسقارۇدى قاتايىتپ، ازىق - تۇلك، ئدارى - دارمەك، مەرەكشە جابدىق جانە توراپ ساۋداسى، ساپاحات، جارناما، دەلدالدىق، قوجالىق سىياقتىلاردى باقلاۋ - باسقارۇدى كۇشەيتەپ، ماھىزدى فاكىورلار بازارى ساۋداسىن باقلاۋ - باسقارۇدى نەىتەپ، جاڭا كاسىپكە، جاڭا كاسىپ قالىبىنا كەڭ پەيىلدىلىكپەن، بايىپىتىلقپەن باقلاپ - باسقارۇدى اتقارۇ. بازاردى باقلاۋ - باسقارۇدىڭ جالپىلىق اكىمشىلك زاڭ اتقارۇ رەفورما- سىن تەرەڭدەتەپ، سالا، تاراۋ اتتاپ بىرلەسىپ زاڭ اتقارۇ، ساپكەسىپ باقلاۋ - باسقارۇ مە- ھانىزىمىن كەمەلدەندىرۇ. كاسپىتىك قوعامدار، ساۋدا قوعامدارى جانە دەلدالدىق قۇرىلمىھارى رەفورماسىن تەرەڭدەتۇ. قوعامدىق جۇرتشىلىقنىڭ، اقپارات مەدىيالارىنىڭ باقلاۋىن كۇشەيتۇ.

جەننىشى ئېولىم اۋىل شارۋاشلىغىن، اۋىل - قىستاقى الدىمەن دامىتۇعا تاباندى بولىپ، اۋىل - قىستاقى گۇلدەندىرۇدى جاپپاي لىكگەرلەتۇ

جۇڭغوشا سوتسىيالىستىك اۋىل - قىستاقى گۇلدەندىرۇ جولىمەن ئچۇرىپ، اۋىل - قىستاقى گۇلدەندىرۇ سىتراتەگىياسىن جاپپاي اتقارۇ، ونەركاسىپ ارىقلى اۋىل شارۋاشلىد- ەن تولىقتاۋدى، قالا ارىقلى اۋىلدى جەتەكتەئۇدى كۇشەيتەپ، ونەركاسىپ پەن اۋىل شارۋاشلىغى ئېىرىن - ئېىرى جەبەيتىن، قالا مەن اۋىل ئېىرىن - ئېىرى تولىقتايىن، ساپ- كەسىتى دامتىن، بىرگە گۇلدەنىپ - كوركەپتەتن جاڭاشا ونەركاسىپ - اۋىل شارۋاشلىد- ھى، قالا - اۋىل قاتنىسانىنىڭ قالىپتاسۇىن لىكگەرلەتەپ، اۋىل شارۋاشلىغىن، اۋىل - قىس- ناقتى وىسزاماناندندىرۇدى جەدەلدەتۇ.

جېىرما ئۇشىنى تاراۋ اۋىل شارۋاشلىغىنىڭ ساپاسىن، ونىمىدىلىگىن جانە باسەكەلىك قۇتتىن جوعارىلاتئۇ

اۋىل شارۋاشلىغىنىڭ نەگىزدىك ورنىن ۇزدەكسىز كۇشەيتەپ، اۋىل شارۋاشلىغە- نىڭ ۇسىنىم جاعىنداعى قۇرىلمىدىق رەفورماسىن تەرەڭدەتەپ، ساپا بەنئالسىىن كۇشەي- تىپ، اۋىل - قىستاق شارۋاشلىغىنىنىڭ گۇلدەتۇىن لىكگەرلەتۇ.

ئېىرىنىشى تاراۋشا اۋىل شارۋاشلىغىنىڭ جالپىلىق ۇندىرىسى قۇتتىن ارتىترۇ

استىق ۇندىرىسى قۇاتىنىڭ نەگىزىن بەكەمدەپ، استىق، ماقتا، ماي، قانت، ەت، ئسۇت سىياقتى ماھىزدى اۋىل شارۋاشلىق ونىمەدەرىيەن قامداۋ حاۋىپسىزدىگىن قامتاما- سىزداندىرۇ. ەگىستىك جەردى قورعاۋدىڭ ەڭ قاتاڭ ئۆزىمىنە تاباندى بولۇ، ەگىستىك جەر- سانىن قورعاۋ مەن ساپاسىن جوعارىلاتۇدى كۇشەيتەپ، ئېىر مىللىيارد 800 مىللىيون مۇ ەگىس- تىك جەر قىزىل سىزىمىن قاتاڭ ساقتاۋ، ەگىستىك جەردىڭ اۋىل شارۋاشلىغىنان باسقاغا پايدا- لانىلۇىن تىزگىندەپ، استىق ەكۇدەن باسقاغا پايدالانۇىنان ساقتاۋ، يەلدەنگەن ەگىستىك جەردى تولىقتاپ بەرىپ تەڭگەرۇدى ارناغا ئۆسىرپ، يەلدەنگەن جارامدى جەردى جارامسىز جەرىمەن تولىقتاۋعا، يەلدەنگەن سۇلى ەگىنجايباردى ئشول جەرلەرمەن تولىقتاۋعا قاتاڭ تېىم سالۇ. استىق وندىرىلەتنى فۇنىكتسىيالىق ۇمگرلەر مەن ماھىزدى اۋىل شارۋاشلىق ونىمەدەرىن وندىرەتنى قورعاۋ ۇمگرلەرىن ئۆيىىن ەتەپ، مەملەكەتنىڭ استىق حاۋىپسىزدىگى شارۋاشلىق بەلدەۋىن قۇرىپ، جوعارى ولشەمدى ەگىنجاي قۇرىلىسى يىنجەنەرىياسىن اتقارىپ، ئېىر مىللىيارد 75 مىللىيون مۇلىق شوغىرلى ئېىر تۇتاس جوعارى ولشەمدى ەگىنجايلارىن قۇرۇ. قارا توپىراقتى قورعاۋ يىنجەنەرىياسىن اتقارىپ، شەىسى سولتۇسىتىنىڭ قارا توپىراغىن قورعاۋ مەن جەر قۇنارىنىڭ قالىپنا كەلۇىن كۇشەيتۇ. ئېرى، ورتاشا سۇرامالى ۇمگرلەر- دى سۇ ۇنەمدەۋ بوينىشا وىزگەرتۇدى جانە تاپتەششەي باسقارۇدى لىكگەرلەتەپ، سۇدى ۇنەمدەپ سۇاراتىن تىرەكنى قۇرىلىستاردى سالىپ، سۇ باعاسى جالپىلىق رەفورماسىن قاتار لىكگەرلەتۇ. ئېرى، ورتاشا، زەرەدلەيلەنگەن، كۇردەلى اۋىل شارۋاشلىق ماشىنىالا- رىن زەرەتتەپ اشۇدى، قولداۋئۇدى كۇشەيتەپ، ەگىسى داقىلدارىندا جەر جىرتۇ، تۇقىم ئسۇغىرۇ، ئونىمىن جىناۋدىڭ جالپىلىق ماشىنىالاسۇ مولشەرىن 75%كە جوعارىلاتئۇ. ساپايلى تۇقىم بايلىغىن قورعاۋ، پايدالانۇ جانە تۇقىم قوبجەسى قۇرىلىسىن كۇشەيتەپ، تۇقىم قاينا- رىنىڭ حاۋىپسىزدىگىنكە كەپىلدىك ەتۇ. اۋىل شارۋاشلىغىندا ساپايلى تۇقىم تەحنىكاسىنان قامال الۇدى كۇشەيتەپ، بيولوگىيالىق تۇقىم جەتىلدىرۇدىڭ شارۋاشلىقتانئۇىن، پايدالانىل- ۇىن تارتىپپەن لىكگەرلەتەپ، حالقارالىق باسەكەلىك قۇتقا يە تۇقىم شارۋاشلىغىندىق باستاماشى كاسپورىنداردى جەتىلدىرۇ. اۋىل شارۋاشلىق علمى - تەحنىكاسىندا جاڭالىق اشۇ جۇيەسىن كەمەلدەندىرىپ، اۋىل شارۋاشلىق تەحنىكاسىن جالپىلاستىرۇعا قىزمەت وتەۇ ئاسلىسىن جاڭلاپ، پاراساتتى اۋىل شارۋاشلىغىن قۇرۇ. حايۋاناتئاردا بولاتىن نىد دەتتەردەن ساقتاۋ مەن ەگىس داقىلدارى دەرت - دەربەز دەرىنەن ساقتانۇ - تىزگىندەۋ- دى كۇشەيتەپ، اۋىل شارۋاشلىغىنا اۋا رايى جاعىنان قىزمەت وتەۋدى نەىتەپ.

سۇرەت 2: استىق وندىرىلەتنى فۇنىكتسىيالىق ۇمگرلەر مەن ماھىزدى اۋىل شارۋاشلىق ونىمەدەرى وندىرىلەتنى قورعاۋ ۇمگرلەرىنىڭ ورنالاسۇ سىخەماسى.

ەكىنشى تاراۋشا اۋىل شارۋاشلىغىنىڭ قۇرىلمىىن رەتكە سالۇدى تەرەڭدەتۇ

اۋىل شارۋاشلىق ۇندىرىسىنىڭ ورنالاسۇىن ساپاللاندىرىپ، ابزال اۋىل شارۋا- شلىق ونىمەدەرى كاسپىتىك بەلدەۋىىن جانە ەرەكشە اۋىل شارۋاشلىق ونىمەدەرىنىڭ با- سىمدىلىقتا يە ۇمگرلەرىن قۇرۇ. استىقتىڭ، تەحنىكالىق داقىلدار مەن جەمدىك داقىلداردىڭ ئېىر تۇتاس جوسپارلانئۇىن، ەگىن، وىرمان، مال، بالىق شارۋاشلىغىنىڭ ساپكەسىۋىن ىل- گەرلەتەپ، ەگىنشىلىك قۇرىلمىىن ساپاللاندىرىپ، ۋسى زامانغى مال شارۋاشلىغىن زور كۇشپەن دامتەپ، سۇ ونىمەدەرى ەكولوگىيالىق اقاۋسىز باغەمشىلىغىن جەبەۋ. قۇرىلغىلى اۋىل شارۋاشلىغىن بەلسەنە دامتەپ، جەمىسى وىرمان شارۋاشلىغىن جەرگىلىكتى جاعدايغا قاراي دامتۇ. ساپايلى استىق يىنجەنەرىياسىن نىشكەرلەي لىكگەرلەتۇ. اۋىل شارۋاشلىغىنىڭ جاسىل تېپىكە بۇرىلىسى جاساۋىن لىكگەرلەتەپ، وندىرىستىك جەردىڭ ورتاسىن قورعاۋ- دى، باسقارۇدى كۇشەيتەپ، سۇ ۇنەمدەلەتنى جانە قۇاڭشىلىقتا ئوزىمەدى اۋىل شارۋاشىد- لمەىن دامتەپ، ەگىسى دارىلەرنىڭ، جىمپالىق تىڭايىقتىشىڭ بەرىلۇ مولشەرىن ازايئۇ ارە- كەتنى نىشكەرلەي اتقارىپ، ەگىنجاي جاراعىمان لانستانۇدى تىزگىندەپ، ەگىنجاي جارى- عاقتارىن جىناپ الپ پايدالانۇ مولشەرىن جوعارىلاتىپ، سابان - توپاننان جان - جاقىتى پايدالانۇ جانە مالدىڭ دايراعىن، قۇشىنىڭ ساقىغىرەغىن بايلىقتا اينالدىرىپ پايدالانۇدى ىل- گەرلەتۇ. جاسىل اۋىل شارۋاشلىغىنىڭ ولشەم جۇيەسىن كەمەلدەندىرىپ، جاسىل ازىق - تۇلك، وىرگانىيالىق اۋىل شارۋاشلىق ونىمەدەرى جانە جاعىرايىيالىق بەلگى اۋىل شارۋا- شلىق ونىمەدەرىن كۆالاندىرۇ، باسقارۇدى كۇشەيتۇ. اۋىل شارۋاشلىق ونىمەدەرىنىڭ تۇتاس بارىستاعى ساپا حاۋىپسىزدىگىن باقلاۋ - باسقارۇدى كۇشەيتەپ، تەكتەۋ جۇيە- سىن اقاۋسىزداندىرۇ. ۋسى زامانغى اۋىل شارۋاشلىق كاسىپ باقىشاسى ۇمگرلەرى مەن اۋىل شارۋاشلىغىنىڭ وىسزاماندائۇىنان ۇلگى كورسەتۇ ۇمگرلەرىن قۇرۇ.

ئۇشىنى تاراۋشا اۋىل - قىستاقاردىڭ شارۋاشلىق قالىبىن بايتۇ

اۋدان ۇمگرىندىك ەكونومىكانى دامتەپ، اۋىل - قىستاقئاردىڭ 1 ،، 2، - 3 - شار- ۋاشلىقتارىنىڭ توغىسپالى دماۋىن لىكگەرلەتەپ، اۋىل شارۋاشلىغىنىڭ شارۋاشلىق تىزبە- گىن ۇزارتىپ، وىزىندىك ەرەكشەلىككە يە ۋسى زامانغى اۋىل - قىستاقتا حالقىتى بايتۇ شارۋاشلىغىن دامتۇ. ەگىنشىلىكتى، باغەمشلىقتى، مانەرلەدى ۇشتاستىرۇ مەن شارۋاشىد- لمىق تىزبەگىن تۇنىداتئۇدى لىكگەرلەتەپ، اۋىل شارۋاشلىق ونىمەدەرىن مانەرلەۋ كاسىبى مەن اۋىل شارۋاشلىق وندىرىسىندىك قىزمەت وتەۇ كاسىبىنىڭ دماۋ دەڭگەيىن جوعارد- لاتىپ، ساپاحاتتىق اۋىل شارۋاشلىغى، اۋىل - قىستاق ساپاحاتى، حالقتىق تۇسەلحانا شارۋاشلىغى سىياقتى ەرەكشە كاسپىتەردى ۇلعايتۇ. اۋىل شارۋاشلىق ونىمەدەرىن بالعىن كۇيىندە قامبادا ساقتاۋ جانە سۇىق كۇشەردىگى زات اينالىمى قۇرىلمىلارى قۇرىلىسىن كۇ- شەيتەپ - اۋىل - قىستاقاردىڭ مال - مۇلك ۇقىى ساۋداسى، ساۋدا اينالىمى، تەكسەرپ- ولشەپ كۆالاندىرۇ تەكشەلەرى مەن زەردەلى ولشەمدى زاۋاۋد ۇيلەرى قۇرىلمىلارىن اقاۋسىزداندىرىپ، اۋىل - قىستاقاردىڭ 2 ،، 3 - شارۋاشلىقتارىنىڭ شوغىرلى دماۋىنا جە- تەكشىلىك ەتۇ. مۇدەننى بىرلەستىرۇ مەھانىزىمىن كەمەلدەندىرىپ، ”بايلىقتى مال - مۇ- لىككە، قارجىنى جارناعا، دىقاندى جارناگەرگە اينالدىرۇ“ ارىقلى دىقانداردى شارۋاشلىق- تىڭ ارتقان قۇن پايداسىنان اناعۇرلىم كوپىرەك يىگىلىكتەندىرۇ.

جېىرما ئورتىنى تاراۋ اۋىل - قىستاق قۇرىلىسى ارەكتىن اتقارۇ

اۋىل - قىستاق قۇرىلىسىن سوتسىيالىستىك وىسزاماناندندىرۇ قۇرىلىسىنىڭ ماھىزدى ورنىنا قوبىىپ، وندىرىستىك - تۇرمىستىق ەكولوگىيا كەڭىستىگىن ساپاللاندىرىپ، قىستاق بەت - بەيىنەسىن جانە قونىستانئۇ ورتاسىن ۇزدەكسىز جاقسارتىپ، كورىكتى، قونىستانئۇعا جايلى اۋىل - قىستاق قۇرۇ.

ئېىرىنىشى تاراۋشا اۋىل - قىستاق قۇرىلىسىن جوبالاۋدى جانە وغان جەنەكشىلىك ەتۇدى كۇشەيتۇ اۋدان ۇمگرىندىك قالا - قالاشقىتار مەن قىستاقئاردىڭ جوبالانئۇىن، قۇرىلىسىن ئېىر تۇتاس جوسپارلاپ، جەردەن پايدالانۇ، شارۋاشلىقتى دامتۇ، تۇرىعدنار ئۆيىنى قۇرىلىسى، قونىسى ورتاسىن وگاۋ، ەكولوگىيانى قورعاۋ، اپاتتاتن ساقتانۇ، اپات زىيانىن ازايئۇ جانە تارىجى مادەنىيەتكە مۇراگەرلىك ەتۇدى ئېىر تۇتاس ويلاستىرۇ. اۋدان اۋما- ىنداعى قىستاقئاردىڭ ورنالاسۇ جوباسىن علمىي جاساپ، قىستاق قۇرىلىسىن جەرلىك جاعدايغا قاراي تۇرگە اپىرىپ لىكگەرلەتەپ، تۇتاس ۇمگرلىك جەردى جان - جاقىتى وگاۋدى ارناغا ئۆسىرىپ جانە ورىستەتەپ، دىاسئورتلى قىستاقئاردىڭ، ۇلىتتىق قىستاقئار- دىڭ جانە اۋىل - قىستاقئاردىڭ بەدەر - ئېىتىمىن قورعاۋ، قىستاقئاردى ۇوز بىلگەنىنىشە كۇشىنەن قالدىرىپ، بىرىكتىرىپ ۇلكەن الەۋمەتتىك اۋماققا اينالدىرۇعا، دىقانداردىڭ تىد- لىگىنە قايىشى مەيىلىنىشە بۇزىپ، مەيىلىنىشە قۇرىلىسى جۇرگىزۇگە قاتاڭ تېىم سالۇ. اۋىل - قىستاقئاردىڭ تۇرمىسى اياسىنىڭ ورنالاسۇىن ساپاللاندىرىپ، اۋىل شارۋاشلىغىنىڭ ۇد- دىرىسى كەڭىستىگى مەن اۋىل - قىستاقئاردىڭ ەكولوگىيالىق كەڭىستىگىن قاتاڭ قورعاپ، باغەمشىلىقتا ۇيلەسەتنى، باغەمشلىق تەجەلەتنى، باغەمشلىقتا تېىم سالىناتىن ۇمگرلەردى علمىي اپىرىپ تۇراتقاندىرۇ. شارىت - جاعدايى بار ۇمگرلەردىڭ قولدانلىمالى قىستاق جو- باسىن جاساۋنا دەم بەرۇ.

ەكىنشى تاراۋشا اۋىل - قىستاقنىڭ نەگىزدىك قۇرىلمىلارى مەن الەۋمەتتىك قىزمەت وتەۇ دەڭگەيىن جوعارىلاتئۇ